Contributed by Freddy De Pauw
donderdag, 29 maart 2012 - Last Updated donderdag, 29 maart 2012

Vladimir Poetin is terug in het Kremlin na niet te zijn weggeweest. Met overtuigende cijfers, aldus de kiescommissie, die 64% aan de uittredende premier toekende. Fraude, beweerden waarnemers en opposanten. Er zijn talrijke aanwijzingen in die richting. Maar het belet niet dat Poetin toch nog altijd ruim populair is en ook zonder fraude wel tot president zou zijn herkozen. Voor veel burgers van de Russische Federatie blijft hij garant staan voor stabiliteit, ze nemen er het autoritaire dan maar bij, denkend aan de zwarte jaren onder voorganger Jeltsin- en de zwakte van de opposities.

Bijna twaalf jaar lang wist Vladimir Poetin, achtereenvolgens als president en premier van de Russische Federatie, een meerderheid van de bevolking in te palmen met een politiek van “orde op zaken”, van economische groei. Na de jaren van junglekapitalisme onder Boris Jeltsin, gaf Poetin veel Russen het gevoel dat hun land weer op het goede spoor zat. De parlementsverkiezingen van 4 december 2011 waren voor hem een ontnuchtering, ‘Eén Rusland’ haalde iets minder dan 50 percent, ondanks enig geknoei met de tellingen. Het vertrouwen leek zoek. Poetin heeft het tij voorlopig kunnen keren. Aan middelen ontbreekt het hem daarbij niet. Hij controleert volledig het staatsapparaat, op regionaal vlak zorgen de door hem benoemde gouverneurs ervoor dat alles verloopt zoals gewenst. Het overgrote deel van de media zingt zijn lof. De Russisch-Orthodoxe kerk is een trouwe partner. Hij maakte min of meer een einde aan de oorlog in het opstandige Tsjetsjenië, ook al is het resultaat dat hij het gebied overleverde aan de maffieuze clan van Ramzan Kadyrovdie er een islamistische orde invoerde. En Poetin gaat prat op de economische successen, al waren die vooral gebaseerd op de uitvoer van olie en gas.

Dat is een van de zwakke plekken van het Poetin-systeem. Rusland heeft geen schuldenberg, er is groei, maar er wordt weinig geïnvesteerd in infrastructuur zoals wegen en spoorwegen, in gezondheidszorg, in onderwijs… Het Poetin-systeem is een erfgenaam van het onder Jeltsin ontloken junglekapitalisme, maar dan in een ordelijke vorm.

Want al wekte Poetin de indruk dat hij de gehate oligarchen onder de duim wist te houden, dat is slechts een indruk. Poetin had begin 2000 een akkoord gesloten met de oligarchen dat ze hun verder hun gang konden gaan, dat ze verder konden genieten van de plunderingen uit de jaren 1990. In ruil moesten ze zich onthouden van politieke activiteiten en dulden dat de omgeving van Poetin, vooral personen uit de veiligheidsdiensten, een deel van de te plunderen rijkdommen konden meepikken.OligarchMichail Chodorkovsky wou zich aan die afspraak onttrekken en belandde in de gevangenis voor fraude – iets waaraan alle oligarchen schuldig zijn.

Corruptie

Na de parlementsverkiezingen van 4 december kwamen Russen massaal op straat tegen verkiezingsfraude. Dat was nog een grotere ontnuchtering voor Poetin, zoveel mensen die op straat diervenkomen. Het leek er zelfs op dat de angst van kamp veranderde. In Moskou en Sint-Petersburg werd Poetin de risee op internet en in theaters. De koning stond in zijn blootje. Hij aarzelde tussen repressie en dialoog. Ik wil wel dialogeren, maar met wie, met welke opposanten, zei Poetin in een gematigde bui. Hij had geen ongelijk:bij de betogers zitten rechtse nationalisten, rechtse liberalen, nationaal-bolsjevieken, communisten en vooral verontwaardigde burgers die de corruptie van het regime beu zijn.

Contributed by Freddy De Pauw
donderdag, 29 maart 2012 - Last Updated donderdag, 29 maart 2012

Corruptie is de grootste aanklacht tegen het regime. Russen stellen vast hoe corruptie alle geledingen van de machtsapparaten doordrenkte. Hoe gezagsdragers zich onbeschaamd mateloos verrijken, ook Poetin en zijn onmiddellijke omgeving. Poetin als erfgenaam van Jeltsin, inderdaad. De president was onder Jeltsin kort chef van de geheime dienst, de FSB. Hij bewees zijn baas vele diensten: hij zorgde ervoor dat de procureur die een onderzoek instelde naar de corruptie van de clan Jeltsin, met een plots opgedoken vaag filmpje over die procureur met prostituees buitenspel werd gezet. En toen hij eind 1999Jeltsinals president opvolgde, zorgde hij er onmiddellijk voor dat die niet kon vervolgd worden en dat aan het fortuin van hem en zijn omgeving niet kon geraakt worden.

Over de omvang van Poetins fortuin (en dat van zijn vrouw, onder meer erg actief in de telecommunicatie), liet WikiLeaks eind 2010 iets lekken. Sinds 2007 doet het oncontroleerbare gerucht de ronde dat Poetins fortuin rond 40 miljard euro zou liggen, onder meer bestaande uit aandelen in Gazprom en andere grote ondernemingen waarover de staat de controle heeft. Een deel van zijn fortuin zou bestaan uit een spaarpot opgeborgen in Liechtenstein en Zwitserland. Er wordt al jaren verwezen naar de in Nederland en Zwitserland gevestigde firma voor oliehandel, Gunvor, in handen van Poetins vriend Gennadi Timsjenko. Gunvor is de vierde grootste firma voor oliehandel in de wereld.

Opposities

Poetins nieuwe ambtstermijn start wel onder voor hem ongunstiger omstandigheden dan twaalf jaar geleden. Er is in beperkte mate een “middenveld” gegroeid, rond problemen als milieu, sociaal onrecht. Om dat te kanaliseren kan het ‘poetinisme’ wel rekenen op “imbedded” oppositie. Dat zijn partijen en politici die zich neerleggen bij een tweederangs rol in ruil voor wat bescheiden invloed. Dat geldt voor nagenoeg alle rivalen die Poetin in de verkiezingen tegenover zich kreeg en hun partijen: de communisten van Gennadi Zjoeganov, de uiterst-rechtse Vladimir Zjirinovski, de ‘sociaaldemocratische’ Rechtvaardig Rusland van Sergej Mironov. En ook de “onafhankelijke” oligarch Michail Prochorov, die ogenschijnlijk het pact van 2000 schendt en die veel stemmen haalde in Moskou en Sint-Petersburg, de haarden van oppositie. Prochorov dient vooral om dat stedelijk ongenoegen te kanaliseren.

Echte opposanten zijn dat niet. Bij de manifestanten van eind 2011 en begin 2012 heerst na de zege van Poetin enige berusting. Hoe dat systeem te bestrijden? Er is vooral onduidelijkheid over wat ze in de plaats van dat verafschuwde poetinisme willen. Een einde aan corruptie en willekeur maar met een oligarchisch systeem? Over sociaaleconomische kwesties liggen de visies van de opposanten erg uiteen, voor zover sommige een visie hebben.

Westerse kijk

De ‘mainstream’ commentaar in de westerse media luidde na de verkiezingen dat Poetin zijn zege onder meer te danken heeft aan zijn grote greep op de media die hem voortdurend positief belichten, terwijl ze zijn rivalen de grond inboren. Alsof dat zo verschillend is van het Italië onder Berlusconi en in mindere mate het Frankrijk onder Sarkozy.

Maar ondanks zijn ruime zege zal hij toch rekening moet houden met de veranderde Russische samenleving, aldus de meeste commentaren. Hij kan zo niet verderen zal moeten hervormen. Die westerse visie wordt vooral beïnvloed door hoofdstedelijke milieus die zelf contact zoeken met westerse media. Een voorbeeld is ….Kasparov, die zeer vaak voor de camera’s verschijnt, maar in eigen land slechts een kleine aanhang heeft. Zij vertegenwoordigen een stedelijke elite die zich weinig gelegen laat aan het “werkvolk”. Het is vooral van dat “werkvolk” dat Poetin op termijn te vrezen heeft. Vandaar de talrijke maatregelen die de voorbije tien jaar onder Poetin werden genomen om elk sociaal protest in de kiem te smoren.